

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

Cap. X. Expressio falsi, quandonam vitiat dispensationem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

est, quando vterque scilicet, esse consanguineos vel affines. Tercio, ut item solum sit obligatio eam explicandi quando copula præcessit supplicationem Pontifici factam, & quando præcessit executionem à Delegato, non verò, quando habita est post executam dispensationem, licet antequam Matrimonium de presenti contraheretur, quia tunc cum præcesserit dispensatio, illa copula non est in rigore intelligenda. Quarto, non esse necessarium explicare numerum copularum cum eadem forte habitatarum, quia hæc multiplicitas cum eadem non affert novum impedimentum juxta ea, quæ nos supra §. 6. num. 3. docuimus. Quinto, non esse necesse, explicare copulam habitatam inter conjunctos conjunctione legali, vel spirituali, vel conjunctione publicæ honestatis, quia hæc non est propriè incestus: ita illi. Sed debere explicari in hac sententia, putat Castropalaus loc. mox citat. num. 7. quia putat, esse propriè in specie incestus.

5. Ex his sententiis priorem sequuntur Doctissimi vi-
ri, ut Pont. l. c. G. Horr. d. 26. diff. 5. Averl. q. 9. 19. feli. b.
Perez d. 46. feli. 7. Diana p. 1. r. 10. refol. 44. Sed p. 4. tr. 4.
refol. 135. fe tertiaat. Et ipse Sanchez, quamvis sequat-
ur posteriore, fateatur tamen, esse hanc probabilem,
saltem de copula occulta, & in foro interno. Postero-
rem verò, quæ est communior, multo plures, ut Sanch.
l. c. & alii 18. citati ab ipso, & ab Barb. in *Voto decif.* 83.
n. 14. & *Voto* 17. n. 57. Fagund. *præcept.* Decal. 8. n. 1.
Castrop. d. 4. de *spoon.* p. vlt. §. 3. n. 4. Dian. *dist.* ref. 135. am-
plectuntur, ita ut ego, sic concludam, sicuti concludit
his verbis Fagundes loc. cit. *Si meum iudicium expet-
es circa has opiniones, dico primam, quæ loquitur de occulta,
& in foro interno, esse valde probabilem secundam proba-
biliorem & ordinariè in praxi tenendam.*

6. Porro illud in omni sententia monendum; Si forte Pontifex in litteris quibus Delegato committit dispensationem exequendam, explicite hanc clausulam inserat: *Dummodo copula non intercefferit, v^o Dummodo non intercefferit, sub p^e facilioris Dispensationis*; Executorem Dispensationis, debere omnino supplicantes interrogare, ipsosque teneri, verum respondere, alioqui nulla esset dispensatio, ut item esset nulla, si interceffisset copula, &c. & ipse dispensaret.

Addit tamen rectè Sanchez, l. 8. d. 25. n. 13. necessariam distinctionem. Nam, quando executor pro foro externo dispensat, non potest interrogare de copula occulta, de qua non addit infamia æquivalens semiplenæ probationi: quod si interroget, poterunt supplicantes negare sub apta æquivocatione, quavis fortè adest aliqua suspicio de illa, nec per dictam negationem vitabitur dispensatio: At quando Executor dispensat pro foro interno, ut solet esse Confessarius per Pœnitentiarium Delegatus; debet interrogare de copula occulta, & supplicantes fateri debebunt, etque supposita, non poterit Confessarius dispensationem exequi, quod, si exqueretur, exqueretur nulliter, ut item nulliter daretur, si falso illam negarent supplicantes. Vide hæc latius apud Sanchez, & Castropalium, aliosque citatos. Idem proportionaliter dicit, quando adest clausula, dummodo non adjuerit spes facioris dispensationis, de qua plura vide apud Dignam *loc. cit.*

C A P V T X.

*Expressio falsi, quandonam trahit
dispensationem.*

1. **N**uper cap. 8. num. 4. post explicationem causæ finalis, & causæ impulsivæ, Regulam generalem cognoscendi, quandam vitatur gratia à Principe concessa attulimus: illam ergo præsentī argumento sic breviter applica: Nulla redditur dispensatio Matrimonialis ex falsitate, quam proponis, quando illam à Pontifice postulas, si falsitas est in causâ finali, si vero in

causa impulsiva, valida est. Recole omnino recte
dicta, quibus in memoriam redactis, discant
aliquos speciales casus pertinentes ad dictam
nem falsi, ad quam etiam spectant ea quae
rem Pontifici proponuntur.

§. I. Quando falsò proponitur Impedimentum cum
pro altero.

1. **A**ntonius proposuit, se esse Bertæ affinem in
tertio gradu, v.g. cum esset in tertio gradu con-
guineus, obtinuitne validè dispensationem matrimonii
cum eadem Bertæ?

Respondeo nequaquam cum Sanchez lib. 8. *num. 9. diff. 24. num. 5. & 10.* Pvrherr. Conrad. in *Diff. lib. 1. cap. 5. a. num. 71.* & vniuersaliter scito, non esse dispensationem, si vnum impedimentum existeret in alio, quia cum hæc sint impedimenta diuersa, nulla paret Pontificis voluntas in rescripto, per quod possit colligere, ipsum dispensasse in impedimento, quod non fuit ipsi propositum: Excipi tamen hic potest supra diximus in vnico illo casu, quando illud impedimentum inuoluebatur in alio. *Leg. q. illud num. 9.*

2. Neque dicas, Pontificem, si scivisset, *deponendum* ne id dicas, inquam, quia conditio nil ponit in officio purificetur. Cum ergo ea in hoc casu purificata sit, quia Pontifex impedimentum verum nunquam agnovit, ideo remanet, impedimento vero non habito pensatum.

3. Diana p. 1. tr. 10. de legib. ref. 36. V. Nota etiam
tr. 3. ref. 64. sine, putat executorem posse valde ex
dispensationem confanguinitatis, licet in Breui dicat
Affinitatis, sed lege Conradum l. c. qui recte illu-
pugnat. Portella item in Respons. moral. t. 2. col. 49.
ex parte Doria, citatque pro fe Bonacina, sed sine
rationem non affert.

§, II. Quando falso proponitur gradus conjunctio
est unus pro alio.

1. Sed quid si error, seu falsitas contingat in gradus ejusdem conjunctionis?

Respondet cum necessaria distinctione; Si in primo gradu proximior expressit remotionem, ut, si in secundo conflagunitatis, expressit tertium, erit dispensatio: vide Sanchez l.c. n. sic enim magis Pontifex non cognosceret quantitate gratia, quam concederet. At, si in prima, pro remotione expressit proximior, etiam adveniret, ut, si commisit in prima exposuisti, esse in secundo, probable est ut habet Sanchez l.c. n. 17. valere dispensationem, quia cum Pontifex non dat, tollere impedimentum, satis videtur colligi, quod tollit in eo strictiori gradu, in quo sine dubio habet quia minus strictus est. Quare in hoc non loquitur Cohradum l.c. n. 94. sententiam oppositam, licet, ut dicitur, probabilius.

§. III. Quando proponitur unica causa falsa.

1. **S**i unica causa dispensandi proponatur Pontificis
 atque hæc vsquequaque falsa, corruit omnino
 dispensatio; cum enim dispensatio semper debeat esse
 falsa, si hæc falsa sit, cum tunc nulla sit dispensatio pro-
 datur.

2. Dixi (vsquequaque falsa) nam pollet esse vera
falsa, sed motiuum, quod apparet in illa pollet esse vera
ex alia causa non posposita. Proponis v.g. in Por
dispenſat ad matrimonium inter Antonium, & Anto
niam, quia fecus hæc ob earentiam totius remanet in
nupta; falsa autem est, eam carere dote; verum tunc
est, eam remansuram innuptam, sed ex alia causa, quæ
non fuit, posposita, nempe, v.g. ex deformitate, &
grandæ ætate, ex infamia contra ipsam exorta, &
ex simili alio defectu. Tunc ergo valide dicitur dispensari
in Reſponſo

5. Respondeo. Communis, & in praxi excipienda opinio est, Sanch. in sum. l. 4. c. 47. n. 17. Guttier. apud Dianam max. citand. Conrad. in praxi. §. 395. Ma. Ant. in suis variis resol. l. 1. resol. 39. n. 1. Barbol. in Col. C. Cum dilecti de rescriptis, in 6. aliorumque ab ipsis citatorum qui dicunt eam esse invalidam, etiam si per inculpationem etiam falsitas hanc coningeret. Ratio est, quia Pontifex movetur solum ex causa proposita, & ex illo motivo, quod relationem habet ad dictam propositam causam; non ergo ab illo motivo relato ad causam non propositam.

4. Confirmo Primò à posteriori satis efficaciter. Nam cum tanta Doctorum, & Pontificum diligentia in proponendis, examinandis, & approbandis causis? Sane sufficeret in supplicationibus sic semper ponere: *Supplicatur Sanctissimus Pontifex, ut dispense cum Antonia, ne in nuptia remaneat, ut certè, ex aliqua tandem causa, remaneat.* Confirmo Secundo, ex dictis in hanc eandem rem §. 7. §. 2. n. 16.

Quicquid igitur dicat Leander, Martin. apud Dianam, p. 10. tract. 1. §. 42. & Martinus S. Joseph apud Dianam valde, ut videtur, ad hanc sententiam propendentem, qui citant etiam Sanch. l. 8. matr. d. 29. n. 29. alio in loco ab eo, quem modo ipse idem, & modo nos citavimus pro nostra sententia. Sed certè, vel hic locus est bene explicandus, ne sibi Sanchez contradicat, vel ipse à nobis hac in re, ejus pax, non est approbandus.

§. IV. Quando ex pluribus causis propositis aliqua est falsa.

1. Distinguendum hic est. Nam, quando præsumitur ex circumstantiis, à prudenti expendendis, Pontifex motus fuisse ex utraque indivisibiliter sumpta, nulla est dispensatio, quia tunc corrumpitur veritas causæ Pontifici moventis. At vero quando saltem una ex vera causa ejus est generis, ut ipse citata ordinaria consuetudine, & praxi dispensandi judicetur sufficiens causa motiva (sæpe solum impulsiva) ad dispensationem obtinendam, non vitabitur fortè dispensatio, quamvis alia sit falsa, quia tunc jam adest sufficiens causa. Lege Sanch. l. 8. matr. d. 21. a. n. 2. Leon. O. g. viam, aliosque quos citat, sequiturque Diana p. 10. tract. 1. §. 42. & apud Castrop. l. max. citand. No. Bard. in select. l. 4. §. 4.

Exemplum. I. proposuit Curialis duas causas, alteram, quia cum prædicta Antonia copulam habuit Antonius consanguineus, alteram, quia eadem diffamata est in Civitate ob suspicionem copulæ. Certè existente veritate dictæ suspensionis, & diffamationis, quamvis falsum fuerit, intercessisse copulam, valida fortè erit dispensatio, quia prædicta diffamatio solet esse sufficiens causa ad dispensationem. Dixi bis (fortè) propter dicenda mox num. 3.

2. Adverte diligenter duo. Primo, invalidam fore dispensationem, si aliud ex circumstantiis colligatur. Exemplum sit illud, quod affert Corduba apud Dianam p. 8. matr. d. 3. ref. 65. Semel negavit cuidam Pontifex dispensationem ob illam causam suspensionis copulæ: Curialis autem, ut dispensationem obtineret, addidit falso, adfuisse copulam: unde concessa fuit dispensatio. At, illam invalidè fuisse concessam, quia clarè colligitur, Pontificem ad solum copulam attendisse, cum repulisset jam illam aliam, nempe copulæ suspensionem.

3. Adverte Secundo, cum Castropalao, tom. 1. tr. 3. d. 6. p. 16. §. 5. num. 2. semper scrupulosum esse, velle sustinere valorem dispensationis in casu veritatis unius, & falsitatis alterius causæ. Ratio est, clara, quia, quicum potest, etiam probabiliter scire, Pontificem, cui proponuntur duæ causæ, altera vera, altera falsa (præsertim, quando gravior est falsa, quamvis aliis sufficiens) quis, inquam, sciet Pontificem absolute motum fuisse à vera, non autem à falsa? Solum igitur tunc veram eam esse doctrinam num. 1. datam, ego, & Castrop. &

fortasse etiam Auctores modo pro ipsa citati iudicabimus; quando illa causa falsa proposita, est de re extrinsece pertinente ad materiam dispensationis, & quæ Pontificem, ad illam dispensationem concedendam, movere non solet, quod est dicere, quando prudenter judicatur, falsam esse solum causam merè impulsivam.

§. V. Quando duæ simul dispositiones petuntur, altera cum causa vera, altera cum falsa.

1. Titius duo à Summo Pontifice postulavit, alterum, ut Votum suæ Castitatis dispensaretur, alterum, ut possit consanguineam ducere, pro Voto autem allegavit causam mendacem, veram pro consanguinitate? Quoniam verò utramque dispensationem obtinuit, nunc queritur, utraque sit invalida, an solum prior. Et idem queri potest, quando pro una dispensatione tacuit, quod erat necessarium ad substantiam dispensationis, pro alia, explicuit?

2. Respondeo, si dolose se non gessit, sed per solum errorem, seu ignorantiam non valde crassam, Titius falsam rationem pro Voto assignavit, erit secundum Castrop. l. c. num. 5. valida dispensatio pro consanguinitate, quia non est ratio, cur ipsa valida tunc non sit; At, si per dolum, & malam fidem, vitabitur, teste eodem ibidem num. 6. utraque dispensatio in casu nostro, quia cum utraque ordinetur ad eundem finem Matrimonii, Pontifex non præsumitur alteram, concedere ei, qui citat alteram, in ordine ad eundem effectum, dolose se egit.

3. Dico, in casu nostro, in quo dispensatio ordinatur ad eundem Matrimonii finem: Nam si petisset, atque impetrasset dispensationem Voti, v. g. & irregularitatis, causamque etiam mala fide falsam allegaverit pro Voto, veram pro irregularitate, quia hæc dispensationes sunt ad valde diversos fines, & in rescripto dispensationis, ut supponimus, una non concedatur, dependenter ab alia, erit valida, quoad irregularitatem, illa Castri. l. c. num. 7. at invalida, pro Voto.

§. IV. Quando erratum est in nomine supplicantium.

1. Vplici modo solet poni nomen, & cognomen supplicantium in petitione dispensationis, vel scilicet sub propriis vocibus, v. g. *Supplicatur Beat. Vestro ex parte Petri de Marini, & Bertæ de Martellis.* Vel sub nomine parentum (quod faciunt sæpe Curiales, quia non bene legunt cognomen supplicantium, cum tamen habeant arborem consanguinitatis, ad ipsos & paribus transmissam), ut, *Supplicatur Beat. Vestro ex parte Petri Francisci, & Bertæ Mariæ, cum F. & M. masculis, significantes Petrum esse filium Francisci, & Bertam esse filiam Mariæ.* Nam, ne quis patet vnam, eandemque personam habere illa duo nomina, sic solent scribere mascululè, cum scribant litteris minoribus, quando illa duo nomina sunt ejusdem personæ, sic, *ex parte Petri Francisci, & Bertæ Mariæ, ut rectè notat Contadus de dispens. l. 7. cap. 5. n. 18.*

2. Potrò, siue erretur in nomine, siue in cognomine, quocumque ex prædictis duobus modis indicata fuerint, si constet de corpore, hoc est de personis postulantibus dispensationem, ut si loco Petri dicatur Titius, loco Bertæ, dicatur Agatha, valida erit pro utroque foro dispensatio. Est opinio Sanch. l. 8. matr. d. 21. n. 37. & commun. apud Dianam p. 8. tr. 3. ref. 63. (si constet, inquam, nam secus indeterminata fuisset dispensatio, atque adeo nulla.) Ratio est, quia jam ad illam personam direxit intentionem Pontifex. Confirmatur, quia in Penitentiaria pro dispensationibus in occultis impedimentis, ne nominantur quidem supplicantes, sed solum significatur personæ, ut de ipsa constet, sic: *Quidam talis Diocesis cognovit occultè Sororem suam Sponsam, &c.*

Confirmatur Secundo, à simili, nam in Iure Civili (in Insti.

Instit. de legatis, l. Si quis in fundo de legatis primo: habetur hæc dispositio: Si quis in nomine, Cognomine, Prænomine, Agnomine Legatarii, Testator erraverit, si tibi de persona constat, nihilominus legatum valet: Nomina enim significandorum hominum gratia, reposita sunt, qui, si alio quolibet modo intelligantur, nihil interest. Hactenus Textus.

3. Quod, si Conradus l.c. dicat dispensationem censeri invalidam in Romana Curia, si erratum sit in Nomine, vel Cognomine, intelligo, id esse pro foro externo, quando in illo, & pro illo, de persona constare forte non potest.

§. VII. Quando erratum est in nomine Diœcesis.

1. **H**Oc enim verò diligentiori examine pensandum est. Nam licet primo aspectu videatur esse ejusmodi error valde accidentalis, & ejusmodi sane est, si ex le. spectetur; trahit tamen errorem alium pertinentem ad substantiam dispensationis. Solet enim communiter Pontifex committere dispensationis executionem Ordinario Diœcesis ejus, in qua natus est supplicans, non autem in qua quis Domicilium forte habet, sic disponente Tridentino sess. 22. c. 5. de Ref. pro foro externo (pro foro interno enim in oculis committitur, ut dicemus infra cap. 12. initio confessorio, &c.) Nam ideo semper in petitione explicari debet supplicantium propria Diœcesis. Si ergo loco tuæ Diœcesis, alteram, etiam sine tua culpa, exponas, cum Pontifex intendat concedere iurisdictionem, seu potestatem exequendi dispensationem Episcopo Diœcesis tuæ Nativitatis, certè invalidè alter Episcopo dispensationem exequetur, vix potest, qui à Pontifice non fuerit ad illam Delegatus.

2. Dico igitur cum Sanch. l. 8. matr. d. 21. n. 39. Conrad. in praxi, disp. l. 7. c. 5. à n. 28. Perez, d. 46. sect. 8. n. 18. Sal. de leg. d. 20. 26. Meroll. T. 2. d. 4. c. 6. n. 17. aliique in hoc errare, hoc est, si tu cum sis, v.g. Diœcesis Agrigentina, erret (etiam inculpate) Curialis, exponatque te esse, v.g. Catanensis Diœcesis, unde committatur executio Ordinario Catanensi, nec Ordinarium hunc Catanensem, nec Ordinarium Agrigentinum, nec separatim, nec conjunctim validè tibi dispensationem executurum. Ratio est, quia Pontifex, nisi aliud expresse dicat, se conformare intendit Tridentino: ergo in casu posito non vult committere dispensationem Catanensi. Quomodo ergo hic illam exequi poterit? Ex alia parte de facto non committit Agrigentino, ergo similiter qua ratione hic poterit illam exequi? Nam, quod committeret, si sciret, nihil juvat; conditionalis enim voluntas nihil operatur.

3. Hinc nullo modo assentior Pontio, l. 8. cap. 17. num. 43. Diane p. 8. tract. 3. re. sol. 64. Asserenti Amicum, Texedam, Perez, aliisque putantibus Agrigentinum posse exequi prædictam dispensationem. Et ad paritatem, quam ipsi inducunt, ductam ex errore nominis personæ, quando constat de ejus corpore, vnde idem dicere contendunt de errore nominis Diœcesis, quando de ea constat. Respondeo, adesse disparitatem, quia, in errore nominis personæ, una est persona, quam in mente habet Pontifex, cui concedit dispensationem? At in errore Diœcesis duo sunt Ordinarii, nempe in exemplo nostro, Agrigentinus, in qua natus est supplicans, atque huic non dat. commissionem Pontifex, & Catanensis, Et, neque huic, utpote non proprio Episcopo supplicantis, dictam commissionem ex Tridentino dare Pontifex intendit. Quamvis ergo hanc Pontii doctrinam aliqui probabilem appellent apud citatum Dianam; illis tamen ego acquiescere nequaquam possum.

4. Inquires. Quando Sponsus est vnus Diœcesis, Sponsa verò alterius, explicanda est utriusque Diœcesis in petitione dispensationis?

Respondeo. Ita, ut nimirum Pontifex eligat Ordinarium, cui vult committere executionem dispensationis.

Eligere tamen ipse solet Ordinarium Diœcesis Diœcesis. Quando ergo Sanch. l. 8. matr. d. 35. n. 5. dicit, si dispensationem Diœcesis alterius, intelligi (poni) non debet, intelligo ex praxi hodierna, quæ semper exprimitur, utramque Conradus in praxi dispens. l. 7. c. 5. n. 24.

5. Inquires iterum. Ad quem pertinet dispensationem exequi, si vacante Ecclesia, v.g. Mazzantiensis, natur à supplicante Pontifici, ut committat eam Episcopo viciniore, addatque idem supplicans, vicinior esse Episcopum Cephaludensem, cum tamen ex re. Agrigentinus. Pontifex autem annuat postulatibus, quæ Commissionem Episcopo Cephaludensi.

Respondeo. Bardi in sect. l. 4. q. 6. duo hic dicit. Primo hunc casum esse similem, imò eundem, præsertim hæcenus à nobis explicatum. Secundò, pertinet Episcopum Agrigentinum, quare ipsum posse etiam dispensationem exequi, quia est attendenda mens Pontificis, qui verè vult committere talem delegationem viciniorque esse probabilior.

6. Profecto, quoad hoc posterius dictum, ipsi Bardo, cum Pont. Bonac. Sal. Santarello apud eundem h. n. 4. apta enim est ejus ratio. At quoad prius, meo iudicio Puto enim casum esse diversum, nam in casu prædicto Patris Bardi, constat de corpore, ut ita loquar, Diœcesis, siquidem mens Pontificis est viciniore potestati conferre. Vicinior autem est solus Agrigentinus. Cui ergo viciniorem designat, Agrigentinum designat, casu præcedenti à nobis allato, non constat de Diœcesis corpore, nam Diœcesis, ubi natus est Orator, non debet esse potest in mente Pontificis, cum ex vno parte sciret, & ex alia, nec vnquam solet Pontifex committere indeterminatè sic: Vicario ejus Diœcesis, in qua quis natus est.

Monitio ad sanandos prædictos errores.

7. Pro his, & similibus casibus præcedentibus errore, vel quando dubia existit impetratio dispensationis adverte, eam sanari, id est, validam fieri per novam literam seu nova rescripta à Pontifice obtinenda, narrato cum fideliter errore. Quæ novæ literæ vocantur *Per litteras*. Per illas enim vult Pontifex, ut litteræ priores valeant, ac si error non irreperisset. Et quidem hæc utilius impetrantur, & sine nova compositione, præ multis expensis.

CAPVT XI.

Quid statuumdum, si quid dubii interueniat circa dispensationem matrimonialem, Remissio.

1. **D**E hæc re latè egi lib. 3. in Dical. c. 3. §. 7. Dico, siatio, & V. Matrimonium, illud te, hæc occasione prætereat, non esse dubium, sed certo invalidam dispensationem. Ita Suar. l. 6. de Voto, c. 27. n. 6. Sanch. l. 8. matr. d. 21. n. 40. si supplicans narret, se ambigere, & copulam consummaverit cum Sorore ejus, quam dicit intendit, an Votum Castitatis emiserit, an conjugum sit cum Sponsa conjunctus, &c. ipse autem certum scitavit voverit, copulam consummaverit, conjugum sit sit astrictus, &c. Ratio est manifesta, quia quilibet deceptio facit gratiam incognitam danti, atque ad eundem involuntariam.

CAPVT XII.

Explicantur clausule Rescripti dispensationis pro foro externo.

1. **C**ommittere solet Pontifex, ut scripius supradicavimus, Ordinario supplicantium, hoc est Episcopo